

DEVALÜASYON İSTERSEK ENFLASYONU ÇÖZEMEYİZ

İSTANBUL Sana-yi Odası Başkanı **Erdal Bahçivan**, enflasyonla mücadelede doğru yola girildiğini ifade ederek, "Bu tedavi böyle olur. Sabır gerek" dedi. Türkiye'nin enflasyonla mücadelesinin başında güvenilir bir model ve kadronun olduğuna inandığını belirten Bahçivan, "Doğru bir yola girdik ama zaman alacak. Sabır göstermemiz lazım" dedi. Ekonomim.com'un haberine göre Bahçivan, daha düşük bir büyümenin Türkiye için daha hayırlı olacağına işaret etti.

Erdal Bahçivan

"5 yılda yüzde 900 devalüasyon olmuş, hala çözümü dövizde arıyorsak ders almamışız demektir" diyen Bahçivan, "Hadi 40 lira, 45 lira yapalım! 30 lira bile seni kurtarmamış, 40 lira niye kurtarsın? Artık bunu aşmamız lazım. Her devalüasyon bize enflasyon getiriyor" diye konuştu. "Enflasyonist bir büyüme yapısının nitelikli ve sürdürülebilir olamayacağını farkındayız. Büyüme

pahasına enflasyon görüşü ülkemizin yararına değil, asla kabul etmemeliyiz. Eski dönemlerin 'yap devalüasyonu, artır ihracatı' zihniyetiyle yaşayan, finansal istikrardan uzaklaşıp devalüasyonlardan medet uman **sanayici**-ihracatçı olmak istemiyoruz. Bu açıklamaları, **sanayimizin** bugününden ziyade geleceği adına yapıyoruz." Bu sözler **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**'ın, 3 yıl önce yaptığı meşhur konuşmadan. Enflasyon konusunda o dönem ilk ve en sert uyarıyı yapan **sanayici** olarak dikkat çeken Bahçivan, bazı kesimlerden tepki çekse de söylediklerinde haklı çıktı ve

bu konuşmanın üzerinden neredeyse 3 yıl geçmesine rağmen Türkiye içine girdiği enflasyon girdabından hala kurtulamadı. Ancak Bahçivan, o gün uygulanan ekonomi politikaları nedeniyle ne kadar karamsarsa, bugün enflasyonla yapılan mücadele konusunda o kadar inancı. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek yönetiminde

yürütülen dezenflasyon sürecinde, "Doktora güvenmeliyiz ve sabretmeliyiz" diyen Bahçivan, "Enflasyonla mücadele olacaksa da bir bedel ödenecek. Büyümeden taviz vermeden enflasyonla mücadele söz konusu değil. Daha düşük bir büyüme Türkiye için daha hayırlı" diyerek tüm kesimlerin bu sürece sahip çıkması ve sabretmesi gerektiğine dikkat çekti. Bahçivan, bir önceki dönemin tahribatının çok büyük olduğuna işaret ederek, "O kadar büyük bir hasar var ki, 70'li, 80'li yılların enflasyonu bugünkünden daha ahlaklı bir enflasyondu" yorumunu yaptı.

İSO Başkanı uyardı: Devalüasyon istersek, enflasyonu çözemeyiz

İSO Başkanı Bahçivan hükümete kurun yükseltilmesi için baskı yapan iş dünyasını uyardı: 5 yılda yüzde 900 devalüasyon oldu, enflasyon düşürülemedi. Hâlâ çözümü dövizde arıyorsak ders almamışız demektir. Her devalüasyon bize enflasyon getiriyor.

TÜRKİYE'nin enflasyonla mücadelesi-nin başında güvenilir bir model ve kadronun olduğuna inandığını belirten **İSO Başkanı** Bahçivan, "Doğru bir yola girdik ama zaman alacak. Sabır göstermemiz lazım" dedi. "5 yılda yüzde 900 devalüasyon olmuş, hala çözümlü dövizde arıyorsak ders almamışız demektir" diyen Bahçivan, "Hadi 40 lira, 45 lira yapalım! 30 lira bile seni kurtarmamış, 40 lira niye kurtarsın? Artık bunu aşmamız lazım. Her devalüasyon bize enflasyon getiriyor" diye konuştu. "Enflasyonist bir büyüme yapısının nitelikli ve sürdürülebilir olamayacağı-nin farkındayız. Büyüme pahasına enflasyon gördüğü ülkemizin yararına değil, asla kabul etmemeliyiz. Eski dönemlerin 'yap devalüasyon, artır ihracatı' zihniyetiyle yaşayan, finansal istikrardan uzaklaşmış devalüasyonlardan medet uman **sanayici**-ihracatçı olmak istemiyoruz. Bu açıklamaları, **sanayimizin** bugününden ziyade geleceği adına yapıyoruz." Bu sözler **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**'ın, 27 Ekim 2021'de meclis toplantısında yaptığı meşhur konuşmadan. Enflasyon konusunda o dönem ilk ve en sert uyarını yapan **sanayici** olarak dikkat çeken Bahçivan, bazı kesimlerden tepki çekse de söylediklerinde haklı çıktı ve bu konuşmanın üzerinden neredeyse 3 yıl geçmesine rağmen Türkiye içine girdiği enflasyon girdabından hala kurtulamadı. Ancak Bahçivan, o gün uygulanan ekonomi politikaları nedeniyle ne kadar karamsarsa, bugün enflasyonla yapılan mücadele konusunda o kadar inançlı. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek yönetiminde yürütülen dezenflasyon sürecinde, "Doktora güvenmeliyiz ve sabretmeliyiz" diyen Bahçivan, "Enflasyonla mücadele olacaksa da bir bedel ödenecek. Büyümeden taviz vermeden enflasyonla mücadele söz konusu değil. Daha düşük bir büyüme Türkiye için daha hayırlı" diyerek tüm kesimlerin bu sürece sahip çıkması ve sabretmesi gerektiğine dikkat çekiyor.

'EKONOMİK HASAR VE AHLAKİ TAHRİBAT ÇOK AĞIR'

DÜNYA gerçekleriyle bağdaşmayan yanlışlar ekonomisi döneminden, daha rasyonel bir döneme geçildiğini ve bunun çok kıymetli olduğunu söyleyen **İSO Başkanı Erdal Bahçivan**, bununla beraber bir önceki dönemin tahribatının çok büyük olduğuna işaret etti. "O kadar büyük bir hasar var ki" diyen Bahçivan, ahlaki tahribatın ise çok daha ağır olduğuna dikkat çekerek, "70'li, 80'li yılların enflasyonu bugünkünden daha ahlaki bir enflasyondur" yorumunu yaptı. Bahçivan şöyle devam etti "Daha 2021 yılında bunu mecliste

yaptığım konuşmalarda söyledim. 'Yap devalüasyonu, ver mutluluğu' yaklaşımının sürdürülebilir olmayacağını söyledim. Şimdi bazı kesimlerde bu yaklaşımın sürekli olabileceğine dair bir algının oluşmuş olduğunu görüyoruz. Bugünkü itirazlar biraz bana onu gösteriyor. Yani şu anda bu tedavi sürecinin, bunun dışında bir başka metotta olabileceği, ben biraz ekonomi biliyorsam, mümkün değil. Onun için son 3-4 yılın alışkanlığının biraz bozulmasından dolayı çatlak sesler çıkıyor. Ama bu tedavi böyle olur."

YENİ EKONOMİ

Prof. Dr. Nurullah Gür

Ticaretin nabzını ölçen yeni bir endeks

İktisat; bireylerin, şirketlerin ve politika yapıcıların karar alma süreçlerini inceleyen bir sosyal bilimdir. İktisadi kararları incelerken en çok ihtiyaç duyulan unsurların başında veri geliyor. Özellikle de iktisadi aktiviteyi en ince detaylarına kadar takip edebilmek için. Bu amaç doğrultusunda en yaygın ve en uzun süredir kullanılan veri, gayrisafi yurtiçi hasıladır (GSYH). Ancak, GSYH verisi çeyreklik bazda açıklandığı için iktisadi aktivitenin en güncel halini buradan takip etmek mümkün olmuyor.

Politika yapıcıların iktisadi eğilimleri yakından takip edip, ona göre uygun aksiyonları alabilmeleri için gözlem aralığı daha sık ve detaylı verilere ihtiyaç duyuluyor. Bu gereksinimi özellikle koronavirüs salgını döneminde ciddi ölçüde hissettik. Son 10 yılda iktisadi aktiviteyi aylık bazda ölçmeye çalışan yeni endeksler hayatımıza girdi. İSO İmalat PMI, MÜSİAD SAMEKS, TÜİK Perakende Satış Endeksleri bunlardan bazıları.

Ticaret Hacim Endeksi

Bu yeni göstergeler ekonominin nabzını ölçmek ve daha sağlıklı iktisadi kararlar almak için oldukça faydalı. Ama bu aylık verilerin de iktisadi aktivitede kapsamadığı alanlar var. Bu açığı kapatma yolunda TÜİK'ten yeni bir adım geldi. Ticaret Hacim Endeksi açıklanmaya başladı. Bu endeks, ticaret sektöründe faaliyet gösteren çeşitli tür ve ölçekteki şirketlerin aylık satış hacimlerini ölçmeyi amaçlıyor.

Endeksin geçmiş değerlerine baktığımızda ticaret sektöründe satışların Ocak 2023'te oldukça canlı olduğunu görüyoruz. Son iki yılın zirvesi yüzde 31,8'lik artışıyla Ocak 2023'te yaşanmış. Daha sonra satış hacminde yıllık bazda yavaşlama yaşansa da Temmuz 2023'te yeni bir yükseliş kaydedilmiş. Bu iki ayda yaşanan yükselişin yeni asgari ücret seviyelerinin belirlendiği veya devreye girdiği dönemlere denk gelmesi şaşırtıcı değil. Yüksek enflasyon ortamında ücretli çalışan kesim, satın alma gücü erimeden ürün taleplerini öne çekme eğilimindedir. Bu iki ayda yaşanan yüksek artışlar bununla ilintili olabilir.

6 aylık trend aşağı yönlü

Ticaret Hacim Endeksi'nin son altı aylık trendi ise aşağı yönlü. Hatta endeksin Ocak 2024 değeri hem aylık hem de yıllık bazda negatif geldi. Bu eğilim, ticaret sektöründe bir daralmaya işaret ediyor. Asgari ücret artışının 2023'tekine benzer bir etki oluşturmaması dikkate değer bir gelişme.

Sıkı para politikasının ekonomiyi soğutucu yöndeki etkilerine dair ipuçlarını bu endeksten görebiliyoruz. Otomotiv yakıtı ve tekstil, giyim ve ayakkabı, bu daralmayı en net deneyimleyen iki ticaret alanı olarak dikkat çekiyor.

Endekse dair veriler birikip yeterli zaman serisi oluştuğunda ticaret hacmini etkileyen unsurlara yönelik daha nitelikli ve bilimsel yorumlar yapabiliriz. Bu gösterge sayesinde ticaretin nabzını daha yakından takip etme fırsatımız olacak.

SEKTÖREL HABERLER

Istanbul Sanayi Odası Türkiye PMI® İmalat Sanayi Raporu
Üretim Yeniden Büyümeye Geçti**Şubat 2024 Önemli Noktalar:**

- Üretim son sekiz ayda ilk kez arttı
- Satınalma faaliyetleri artış gösterdi, ancak istihdam yavaşladı
- Nihai ürün fiyatları enflasyonu, son altı ayın en yüksek düzeyine çıktı

Özet:

Şubat ayında Türk imalat sanayi üretimi, talep koşullarındaki iyileşme sinyallerine bağlı olarak güçlü bir artış gösterdi ve yeniden büyümeye geçti. Firmaların satın alma faaliyetlerini artırmalarına rağmen, personel yetersizliği ve ham madde temininde yaşanan zorluklar nedeniyle istihdam ve girdi stoklarında azalma yaşandı. Fiyatlar cephesinde, girdi maliyetleri enflasyonu ılımlı düşüş gösterdi; ancak nihai ürün fiyatları geçen yılın Ağustos ayından bu yana en yüksek oranda arttı.

Istanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI), imalat sanayinin kaydettiği performansı sergilemek amacıyla tasarlanmış tek rakamlı, bileşik performans göstergesidir. Manşet gösterge; yeni siparişler, fabrika çıkışları, istihdam, tedarikçilerin teslim süresi ve satın alma stokları gibi göstergelerden elde edilmektedir. 50,0 değerinin üzerinde ölçülen tüm rakamlar sektörde genel anlamda iyileşmeye işaret etmektedir. Ocak ayında 49,2 olarak gerçekleşen manşet PMI, Şubat'ta 50,2'ye yükselerek yeniden 50,0 eşik değerinin üzerine çıktı. Son veri, faaliyet koşullarının ılımlı düzeyde de olsa son sekiz aydır ilk kez iyileştiğine işaret etti.

Şubat ayında genel faaliyet koşullarının güçlenmesinde imalat sanayi üretiminin yeniden büyümeye geçmesi belirleyici oldu. Üretim geçen yılın Haziran ayından bu yana ilk kez artış kaydetti ve güçlü şekilde toparlandı.

Üretimde artış bildiren anket katılımcıları, müşteri talebinin iyileşme sinyalleri verdiği dikkat çekti. Yeni siparişler azalmaya devam etse de Şubat'taki düşüş, sekiz aydır süren yavaşlama döneminin en hafif düzeyinde gerçekleşti. Benzer şekilde, yeni ihracat siparişlerindeki gerileme hız kesti.

Yeni siparişlerin iyileştiği yönündeki kısmi sinyaller ve artan üretim gereksinimleri, firmaların satın alma faaliyetlerini son sekiz ayda ilk kez genişletmelerini sağladı. Buna rağmen girdi stokları azalmaya devam etti. Söz konusu azalışta, Süveyş Kanalı'nın kullanımına ilişkin sorunlar nedeniyle tedarikçilerin girdi teslimlerinde yaşanan gecikmeler etkili oldu.

Satınalma faaliyetlerindeki toparlanmaya karşın gönüllü istifalar ve yeni personel bulmakta yaşanan zorluklara bağlı olarak istihdam düşüşü kaydetti. Yine de imalatçıların birikmiş işlerindeki azalma eğilimi sürdü.

Hammadde ve nakliye fiyatlarındaki yükseliş, Türk lirasındaki değer kayıpları ve asgari ücrete yapılan zammaya bağlı olarak girdi maliyetleri keskin şekilde artmaya devam etti. Öte yandan söz konusu artış geçen aya göre hafif hız kesti. Buna rağmen, nihai ürün fiyatlarında son altı ayın en hızlı artışı gerçekleşti.

Yorum:

Istanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bulunan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları söyledi:

"Şubat ayında üretimin yeniden artışa geçmesi Türk imalat sektörüne ivme kazandırdı ve bu durum önümüzdeki aylarda resmi verilerde de güçlü gerçekleşmeler yaşanabileceğine işaret etti.

Yeni siparişlerin azalmaya devam etmesine rağmen talepteki düşüşün neredeyse durma noktasına gelmesi umut verici bir gelişme oldu. Önümüzdeki süreçte firmalar, yeni siparişlerin de üretimdeki olumlu trende eşlik edebileceği beklentisinde olacaklar."

Üretim Endeksi

S: Üretiminiz bir ay öncesine göre nasıl değişti?
Türk imalat sanayi üretimi Şubat'ta yeniden büyümeye geçti ve böylece yedi aylık daralma dönemi sona erdi. Üretim güçlü artış sergilerken, anket katılımcıları talep koşullarındaki iyileşmeye dikkat çekti. Artış belirtenlerin oranı yaklaşık yüzde 12 olurken, on firmadan biri yavaşlama bildirdi.

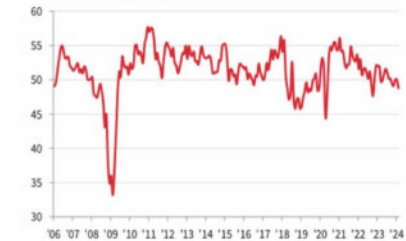
mev.arı. 50 = bir önceki aya göre değişim yok

İstihdam Endeksi

S: Firmanızda çalışan sayısı bir ay öncesine göre nasıl değişti?

Türk imalat sektörünün çalışan sayısında hafif düşüş olduğunu gösteren Şubat ayı verileri son üç ayda ilk kez istihdamda daralmaya işaret etti. Firmalardan alınan geri bildirimler, bu azalmanın gönüllü istifalardan ve yeni çalışan bulma konusunda yaşanan zorluklardan kaynaklandığına işaret etti. Yine de bazı firmalar ek eleman alımı yapıldığı yönünde bilgi verdi.

mev.arı. 50 = bir önceki aya göre değişim yok

Tarihsel bakış:

PMI Üretim Endeksi, 50 = değişme yok

Enflasyon ile mücadelede “FAİZ SARMALI” endişesi

Pandemi sonrası, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, merkez bankaları ve ekonomi yönetimlerinin, enflasyonla mücadelede birtakım zorluklarla karşı karşıya olduğuna dikkat çeken Özer Şimşek, “Türkiye’de talep yönlü enflasyon yoğunluğunu korurken arz yönlü enflasyonun etkisi azalmış durumda. Ancak, enflasyonla mücadelede belirgin bir başarı elde edilememiş durumda” dedi.

Yazarımız Özer Şimşek, enflasyonla mücadelede faiz sarmalına dikkat çekti. Yazısında enflasyonun kökenlerine inen Şimşek, faiz politikasının ekonomik etkilerine dikkat çekerken, çözüm önerilerini de tek tek sıraladı. Yazısında makro iktisat politikalarının odak noktası olan fiyat istikrarının, enflasyonla mücadelede temel bir hedef olduğunun altını çizen Şimşek, pandemi sonrası, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, merkez bankaları ve ekonomi yönetimlerinin, enflasyonla mücadelede birtakım zorluklarla karşı karşıya olduğuna dikkat çekti. Şimşek, enflasyonun kökenleri arasında talep yönlü enflasyon, arz yönlü enflasyon, maliyet kaynaklı enflasyon, piyasa psikolojisi ve para arzı etkilerinin bulunduğunu belirterek, “Türkiye’de ise talep yönlü enflasyon yoğunluğunu korurken arz yönlü enflasyonun etkisi azalmış durumda. Ancak, enflasyonla mücadelede belirgin bir başarı elde edilememiş durumda” dedi.

ENFLASYONLA MÜCADELEDE FAİZ SARMALI

Özer Şimşek’in yazısının tamamını şöyle:

Makro iktisat politikasının temel amaçları olarak, tam istihdam, fiyat istikrarı, ekonomik büyüme, gelir dağılımında adalet ve ödemeler dengesi sayılabilir. Bunlar zaman zaman birbirleriyle çelişirler. Mali ve para politikasını yönetenlerin başansı, bu amaçların birbiri ile dinamik ilişkisi sürecinde konjonktüre göre en uygun dengeyi yakalayabilmek üzerinden ölçülür. Ancak bunlar içinde fiyat istikrarı ve özellikle enflasyon tüm diğer hedefleri olumsuz etkilemesi, toplumda huzursuzluk ve güven erazyonu yaratması açısından en kritik sorundur. İşte bu nedenle, pandemi sonrası gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler merkez bankaları/ekonomi yönetimlerinin bir numaralı ortak sorunu enflasyonla mücadele oldu.

Enflasyon sorununu çözebilme için ilk adım olarak, onu doğuran 5 temel nedeni ortaya koymalıyız.

- Talep yönlü enflasyon
- Arz yönlü enflasyon
- Maliyet kaynaklı enflasyon
- Piyasa psikolojisinden kaynaklanan enflasyon
- Para arzından kaynaklanan enflasyon

Talep yönlü enflasyon, talebin arzdan yüksek olması olarak tanımlanır (Örneğin, Pandemi kapanma döneminde perakende ürünlerinin tüketiciler tarafından stoklanması gibi). Arz yönlü enflasyonu ise, potansiyel talep aynı iken, herhangi bir nedene bağlı olarak arzın düşmesi olarak açıklayabiliriz (örneğin Pandemi sürecinde ortaya çıkan çip krizinden dolayı otomobil üretim adetlerinde düşüş gibi). Sanırım diğer nedenler, içeriklerinden gayet açık bir şekilde anlaşılıyor. Merkez Bankası’nın para arzındaki yani emisyon hacmindeki artışın bugün yaşadığımız enflasyona olumsuz etkisi sınırlı. Yani burada “devlet ödemelerini yapmak üzere para basmak zorunda kalyor, para bastıkça da enflasyon ortaya çıkıyor.” gibi bir kısır döngüden söz edemiyoruz. 2024 yılının ilk çeyreğinde sonuna yaklaştığımız bugünlerde arz yönlü bir enflasyon gereksinimin ortadan kalktığını görüyoruz. Ancak talep yönlü enflasyon

ODAK NOKTASI
ÖZER ŞİMŞEK

yoğun bir şekilde devam ediyor. Bu şu anlama geliyor. TÜİK tarafından Şubat 2024 sonu TÜFE 67.07; Üfe ise 47.29 olarak açıklandı. Burada TÜİK rakamları inandırıcı değil diyenler için de, **Istanbul Ticaret Odası**, Ücretliler Geçişme İndeksi Şubat sonu yıllık enflasyonun %76.58 olduğunu söylüyor. Merkez Bankası’nın politika faizini % 45 ve bankaların mevduat faizlerinin %50 ler seviyesinde olduğu bir ortamda insanlar bankaya yatırdıkları her liranın bir yıl içerisinde bu oranlar üzerinden yaklaşık %25 civarında bir değer kaybettiğini düşünüyor ve haklılar.

EKONOMİ BİR TÜRLÜ SOĞUTULAMIYOR

Nitekim, **ISO** nun yayınladığı, seçilmiş ülkeler PMI (Satın Alma Yöneticileri-İmalat) endeksinde, Türkiye için, Ocak 2024’te % 49,2’den Şubat 2024’te % 50,2’ye yükseldiğinden (yani % 50 bandını geçerek), imalat **sanayinde** ivmenin yukarı yönlü olduğunu görüyoruz. Bu ise, enflasyonla mücadelede, ekonominin bir türlü soğutulmadığını gösteriyor. Dolayısıyla bazen ihtiyaç olmayan ürünleri dahi fiyat artışları endişesi ile sürekli satın alma eğilimi sürüyor. Diğer taraftan da üreticiler, toptancılar, perakendeciler her biri açısından genelde bir girdi maliyet artışı olmasına rağmen, talepsürdüğü için dönmese fiyat artışına devam ediyorlar.

FİYAT ARTIŞLARI ENFLASYONU KÖRÜKLÜYOR

Tüketici perakendesinde ilk beşi oluşturan market grupları toplam tüketimin %50’ye yakın kısmını satıyorlar. Özellikle kendi ürettikleri “Private label” ürünlerde zaman zaman girdi maliyetinde artış olmasına rağmen düzenli fiyat artışı sürdürmelerinin, enflasyonu körükleyen önemli faktörlerden birisi olduğu bir gerçek.

Enflasyonla mücadele konusunda geliştiğimizde, Hazine ve Maliye Bakanlığının ve zaman zaman Merkez Bankasının yaptığı açıklamalardan, bu mücadelede en önemli silah olarak faizi ortaya koy-

duklarını görüyoruz. Oysa sıkılaşma, yani ekonomide faizi arttırmak suretiyle talebin kısılması tek başına mümkün değil. Nitekim politika faizinin 45 olduğu bir ortamda bankalar %50’nin üstüne çıkmıyor.

KAMU HARCAMALARI İÇİN RADİKAL ADIMLAR ATILMALI

Ote yandan henüz milletvekili ve cumhurbaşkanlığı seçimlerini geçirdiğimiz fakat gündemimizde yoğun yer tutan yerel seçimler dolayısıyla hükümetin kamu harcamalarında tasarruf söylemleri maalesef gerçekle örtüşmüyor. Milletvekili ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden hemen sonra, Ortodoks makro adımlara geri dönülmesi iç ve dış piyasalarda bir miktar güven yaratsa da, enflasyon açısından sonuç üretmekten oldukça uzak. Maalesef yerel seçimlere girenlerden fazla anlam yüklediği için halen gerçek anlamda sıkılaştırıcı yani talebi kırıcı radikal adımlar atılmıyor ya da atılmıyor.

TEK BAŞINA FAİZ ENSTRÜMANI YARARDAN ÇOK ZARAR GETİRİYOR

Bir diğer taraftıyla, tek başına faiz enstrümanı bazen makro boyutta yarardan çok zarar getiriyor. Bakın Nobel ödüllü iktisatçı Jozeph E. Stiglitz 2022 yılında Guardian gazetesine verdiği demeçte; faizlerdeki aşırı artışın, özellikle konut arzını düşürdüğünden, aşırı artan kira fiyatlarının enflasyon ve gelir adaletsizliği açısından son derece olumsuz bir etki yarattığından söz ediyor.

Atılacak radikal ve kararlı adımlarla enflasyon hızla düşse geçebileceksen, ekonomi yönetimi ya bu adımlar için yerel seçim sonuçlarını bekliyor ya da sadece faiz artışından ibaret para politikası anlayışıyla yürütmekte ısrar ediyor.

Çözüm önerilerini şöyle sıralayabiliriz.

■ Makro politikalarının yanı sıra mikro düzeyde piyasaya müdahale eden Keynesyen politikalarla derinlik kazanmalıdır. Örneğin Türkiye’de tüm mal ve

hizmetlerin perakende satış fiyatlarının ay başında basit web tabanlı platforma girildiği, ya da toplu bir dokümanla yükümlendiği, yapay zeka destekli bir izleme sistemine geçilmelidir. Böylelikle, hangi sektörler ve iş kollarında girdi maliyetlerinden kaynaklanmayan, psikolojik saikle artış yapıldığının tespiti edilebilir ve piyasa sistemine zarar vermeden buna yapılanlar vergi silahını masaya koyarak mücadele edilmelidir.

■ Tüm kartlı ödeme sistemlerinde taksit en çok 2 ile sınırlanmalıdır.

■ Lüks tüketim ürünlerinde, ÖTV getirilmelidir.

■ Tüketici perakendesinde ciro büyüklüğü açısından ilk beş market grubu ile pazarlığı oturarak, yılsonuna kadar seçili temel gıda ve temizlik ürünlerinde fiyatın sabitlenmesi, yıl içinde ortaya çıkacak girdi maliyet artışlarından kaynaklı farkın kamu tarafından karşılanacağı taahhüdünü içeren protokoller yapılmalıdır.

■ Kamuda samimi ve radikal bir tasarrufa gidilmesi, her ay Hazine ve Maliye Bakanlığı ortaya çıkan tasarruf miktarını şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşmalıdır.

■ Kamu harcamaları kısımlı ve özellikle yatırımlarda acil olanlar dışında kalanlar 18 ay ötelenmelidir.

■ Toplumsal bilinç geliştirmek üzere tüketici dernekleri federasyonu ile işbirliğine giderek, fahiş fiyat uygulayan ve sürekli fiyat arttıran perakendeci ve hizmet sunanlara karşı, satın almama yönünde kamu spotları hazırlanmalıdır. Bu firmalar sağlan kriterler konarak gerçek anlamda fahiş fiyat uyguladığı tespit edilebilirse bu platformlarda ifşa edilmelidir.

■ Asgari ücrette yılsonuna kadar zam yapılmamalıdır. Zira yapılan zam enflasyonu körükleyerek asgari ücrette geçinmeye çalışan kitlelerin zararına bir durum ortaya çıkmaktadır.

■ Topluyla yönelik özellikle enerji başta olmak üzere tasarruf edilmesi, “gereklessiz ise satın alma” şeklinde bir çağrı yapılmalı ve kampanyaya dönüştürülmelidir.